

Sygn. akt I UK 314/19

## POSTANOWIENIE

Dnia 6 października 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z odwołania M. B.  
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w K.  
o rentę z tytułu niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy,  
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń  
Społecznych w dniu 6 października 2020 r.,  
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)  
z dnia 16 kwietnia 2019 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) zasądza od ubezpieczonego na rzecz organu rentowego  
kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem kosztów  
pomocy prawnej w postępowaniu kasacyjnym.**

### UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w (...) wyrokiem z dnia 16 kwietnia 2019 r., wydanym na skutek apelacji wniesionej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w K. z dnia 12 maja 2017 r., zmienił ten wyrok i oddalił odwołanie ubezpieczonego M. B. od decyzji organu rentowego z dnia 3 października 2014 r. i z dnia 5 listopada 2014 r. odmawiających przyznania ubezpieczonemu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy.

Ubezpieczony M. B. wniósł do Sadu Najwyższego skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 16 kwietnia 2019 r., zaskarżając ten wyrok w całości i zarzucając mu naruszenie przepisów postępowania, to jest art. 384 k.p.c., art. 378 § 1 k.p.c. w związku z art. 162 k.p.c. oraz art. 477<sup>14</sup> § 4 k.p.c. w związku z art. 316 § 1 k.p.c., a także przepisów prawa materialnego, to jest art. 57 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołał się na oczywistą zasadność tego środka zaskarżenia, podnosząc, że zaskarżony wyrok w sposób oczywisty narusza przepisy prawa procesowego, a w konsekwencji również prawa materialnego.

Zdaniem skarżącego, biorąc pod uwagę, że pełnomocnik organu rentowego był całkowicie bierny, nie wykorzystując wszystkich możliwych przysługujących mu na etapie postępowania przed Sądem pierwszej instancji środków prawnych i nie zgłaszając zastrzeżenia w trybie art. 162 k.p.c., nie mógł skutecznie zarzucić w apelacji naruszenia art. 233 k.p.c. Zachowanie uprawnienia do powoływania się na uchybienia przepisom postępowania, z wyjątkiem przewidzianych w art. 162 zdanie drugie k.p.c., wymaga - poza dochowaniem terminu zgłoszenia zastrzeżenia - wskazania spostrzeżonego przez stronę uchybienia z wyczerpującym przytoczeniem naruszonych przepisów postępowania wraz z wnioskiem o wpisanie tak sformułowanego zastrzeżenia do protokołu. Niewpisanie zastrzeżenia do protokołu powoduje zaś utratę podnoszonych zarzutów.

Skarżący stwierdził ponadto, że nie można się było zgodzić się z Sądem drugiej instancji, że w związku ze związaniem treścią decyzji nie mógł on orzec o przyznaniu renty z tytułu niezdolności do pracy z ogólnego stanu zdrowia. Niezdolność do pracy ma bowiem to samo znaczenie w sensie biologicznym jako przesłanka renty z ogólnego stanu zdrowia czy renty z tytułu wypadku przy pracy. Także w ujęciu prawnym pojęcie niezdolności do pracy jest jednakie dla obu rent, a więc niezależnie o tego czy stanowi przesłankę prawa do renty wypadkowej, czy renty z ogólnego stanu zdrowia (art. 12 i art. 13 w związku z art. 57 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach oraz art. 6 ust. 1 pkt 6 i art. 17 ust. 1 ustawy z 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i

chorób zawodowych). Odmienność przy rencie wypadkowej wynika zasadniczo z braku warunków dotyczących uprzedniego stażu i ochrony ubezpieczeniowej, takich właśnie jak w art. 57 ust. 1 pkt 3 ustawy. Renta wypadkowa, czyli z tytułu niezdolności do pracy skutkiem wypadku przy pracy, przysługuje niezależnie od długości okresu ubezpieczenia wypadkowego oraz bez względu na datę powstania niezdolności do pracy spowodowanej wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową (art. 17 ust. 2 ustawy z 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398<sup>4</sup> § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie (sporządzone odrębnie od uzasadnienia podstaw kasacyjnych) winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Należy także przypomnieć, że zgodnie z jednolitym stanowiskiem judykatury skarga jest oczywiście uzasadniona, jeżeli zaskarżone tą skargą orzeczenie

zapadło wskutek oczywistego naruszenia prawa, zaś oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494 oraz z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437) i jest możliwe do przyjęcia tylko wówczas, gdy orzeczenie jest niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami prawa (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 1963 r., II CZ 3/63, OSPiKA 1963 nr 11, poz. 286). Powołanie się przez autora skargi kasacyjnej na przesłankę zawartą w art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje go zatem do przedstawienia wywodu prawnego zmierzającego do wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, co daje podstawy do uznania skargi za oczywiście uzasadnioną, tj. podlegającą uwzględnieniu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 11 grudnia 2009 r., II PK 223/09, LEX nr 585777 oraz z dnia 3 lutego 2010 r., II PK 304/09, LEX nr 602695). Innymi słowy, jeżeli skarżący powołuje się na oczywistą zasadność skargi, to powinien zawrzeć w niej wywód prawny, z którego ta oczywista zasadność będzie wynikała. Ma to być przy tym zasadność łatwo dostrzegalna już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2010 r., V CSK 459/09, LEX nr 602638).

Zdaniem Sądu Najwyższego, oceniany w niniejszym postępowaniu wniosek skarżącego o przyjęcie jego skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia wyżej określonych kryteriów.

Co do pierwszej z podniesionych przez skarżącego okoliczności, to jest niemożności powoływania się w apelacji na naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. w sytuacji niewykorzystania instytucji zastrzeżenia z art. 162 k.p.c., Sąd Najwyższy zauważa, że zastrzeżenie, o którym mowa w art. 162 k.p.c., może dotyczyć jedynie takich uchybień popełnionych przy dokonywaniu czynności procesowych przez sąd, których podjęcie zostało stronom zakomunikowane przez wydanie postanowienia albo zarządzenia. Inaczej rzecz ujmując, aby strona mogła zwrócić uwagę sądu na

uchybiecie przepisom postępowania, musi wiedzieć, że sąd określoną czynność procesową podjął lub zamierza podjąć. Najczęściej taka sytuacja występuje zaś wówczas, gdy sąd oddali wnioski dowodowe strony. Nie można natomiast wymagać od strony, aby prewencyjnie, w obawie przed utratą prawa powoływania się na uchybiecie sądu w dalszym toku postępowania, zgłaszała do protokołu zastrzeżenia co do możliwych przyszłych uchybieć. Jak wynika jednoznacznie z pisemnych motywów zaskarżonego wyroku, w niniejszej sprawie występuje jednak zgoła odmienna sytuacja, ponieważ organ rentowy zgłaszał uwagi do opinii biegłego sporządzonej w postępowaniu pierwszoinstancyjnym, których Sąd pierwszej instancji nie uwzględnił, dzieląc wnioski wynikające z uzupełniającej opinii tego biegłego i opierając na nich swoje rozstrzygnięcie. Taka sytuacja nie stała więc na przeszkodzie podniesieniu w apelacji zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c.

Niezależnie od tego trzeba zauważyć, że Sąd drugiej instancji, rozpatrując przecież sprawę, a nie apelację (art. 378 § 1 k.p.c.), może uzupełnić postępowanie dowodowe również z urzędu, na podstawie art. 382 k.p.c., do czego jak się zdaje faktycznie doszło w niniejszej sprawie, w której dopuszczenie dowodów z opinii innych biegłych nastąpiło w związku ze stwierdzeniem licznych niekonsekwencji w opinii sporządzonej w toku postępowania przed Sądem pierwszej instancji.

Odnosząc się natomiast do twierdzeń skarżącego, jakoby Sąd drugiej instancji dopuścił się naruszenia przepisów postępowania, a w konsekwencji tego przepisów prawa materialnego (powołanych w podstawach zaskarżenia), przez odmowę przyznania skarżącemu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy z ogólnego stanu zdrowia, mimo ustalenia takiej niezdolności, Sąd Najwyższy wyjaśnia, że w sprawach o renty, w których przesłanką nabycia prawa do świadczeń jest istnienie niezdolności do pracy, zastosowanie art. 316 § 1 k.p.c. w odniesieniu do nowych okoliczności związanych z przesłanką zdrowotną nabycia prawa do tych świadczeń zostało w istocie wyłączone. W tym zakresie szczególną regulację wprowadza art. 477<sup>14</sup> § 4 k.p.c., stanowiąc, że w sprawie o świadczenie z ubezpieczeń społecznych, do którego prawo jest uzależnione od stwierdzenia niezdolności do pracy lub niezdolności do samodzielnej egzystencji albo stwierdzenia stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu, jeżeli podstawę do

wydania decyzji stanowi orzeczenie lekarza orzecznika ZUS lub orzeczenie komisji lekarskiej ZUS i odwołanie od decyzji opiera się wyłącznie na zarzutach dotyczących tego orzeczenia, sąd nie orzeka co do istoty sprawy na podstawie nowych okoliczności dotyczących stwierdzenia niezdolności do pracy lub niezdolności do samodzielnej egzystencji albo stwierdzenia stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu, które powstały po dniu złożenia odwołania od tej decyzji. W tym przypadku sąd uchyla decyzję, przekazuje sprawę do rozpoznania organowi rentowemu i umarza postępowanie. Nie będzie zatem co do zasady możliwe przyznanie świadczenia w takich okolicznościach, lecz konieczne stanie się uchylenie decyzji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania organowi rentowemu, który wyda nową decyzję uwzględniającą nowe okoliczności. Ograniczenie takie jest uzasadnione instytucjonalnie, gdyż usuwa możliwość wydawania orzeczenia lekarskiego przez lekarzy niebędących lekarzami orzecznikami, którym funkcja ta została zastrzeżona w ustawie. Biegli sądowi, wydając opinię przed sądem, są uprawnieni do kontroli prawidłowości kwalifikacji niezdolności przeprowadzonej przez orzeczników oraz komisję lekarską ZUS, nie mogą jednak sami dokonywać oceny istnienia niezdolności do pracy na podstawie nowych okoliczności mających wpływ na niezdolność do pracy, których uprzednio nie oceniali orzecznicy i komisja lekarska ZUS.

Sąd Najwyższy podkreśla wszakże, że art. 477<sup>14</sup> § 4 k.p.c. nie ma zastosowania w postępowaniu apelacyjnym, jeżeli nowe okoliczności dotyczące stwierdzenia niezdolności do pracy lub niezdolności do samodzielnej egzystencji powstały po wyroku sądu pierwszej instancji. Nowe okoliczności, dotyczące stanu zdrowia, które ujawnią się po wydaniu wyroku przez sąd pierwszej instancji, upoważniają więc jedynie osobę ubiegającą się o świadczenie rentowe do złożenia w organie rentowym nowego wniosku o rentę (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 grudnia 2014 r., II UK 96/14, LEX nr 1642878). Istotą obowiązującego wzorca postępowania jest bowiem wyeliminowanie sytuacji, w których ubezpieczony powołuje się na nowe okoliczności dotyczące stanu jego zdrowia, a które nie były znane lekarzom organu rentowego ani organowi rentowemu w dacie wydania decyzji (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 5 kwietnia 2007 r., I UK 316/06, OSNP 2008 nr 13-14, poz. 199; z dnia 4 lipca 2007 r., II UK 280/06, OSNP 2008 nr

17-18, poz. 260; z dnia 16 maja 2008 r., I UK 385/07, OSNP 2009 nr 17-18, poz. 240; z dnia 11 maja 2012 r., I UK 411/11, LEX nr 1214553; z dnia 5 czerwca 2013 r., III UK 147/12, LEX nr 1619190; z dnia 6 kwietnia 2017 r., III UK 96/16, LEX nr 2352149 oraz z dnia 13 lutego 2019 r., III UK 43/18, OSNP 2019 nr 10, poz. 123).

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy uznał, że skarżący nie zdołał wykazać, że zachodzi potrzeba merytorycznego rozpoznania jego skargi kasacyjnej. Dlatego, opierając się na podstawie art. 398<sup>9</sup> § 2 k.p.c., a w odniesieniu do kosztów postępowania kasacyjnego na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w związku z art. 99 k.p.c. oraz § 9 ust. 2 w związku z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, orzekł jak w sentencji postanowienia.